

A Kerlés és Kerelő helységnevről

Látszólag joggal merül föl a kérdés: miért tárgyaljuk együtt ezt a földrajzilag egymástól tagadhatatlanul viszonylag távol eső két helység nevét. Az elsősorban I. László király (1077-1095) emlékéét földidéző *Kerlés* ma Beszterce-Naszód megye délnyugati részében fekszik. A Dipse patak szászlekencei medencécskjét a Mezőséget északkelet és részben, a Nagy-Szamosba ömléséig észak felől határoló Sajóval összekötő völgszűkületének a Sajó felé nyíló szájában húzódik meg. *Kerelő* viszont az előbbtől légvonalban 68 km-re délre, a Maros folyó Maros megyében kigyózó nyugati szakaszának egyik kanyarulata bal partján terül el. Ezenkívül eltérő nevük sem indokolná tárgyalásukat.

Szerintünk azonban nem ennyire egyszerű a helyzet. Kutatásaink alapján úgy véljük, hogy e helységet eme egymástól valóban inkább szétválasztó, semmint összefűző tények mellett talán mégsem árt megvizsgálnunk: nem lelhetők-e mégis őket összekapcsoló nyelvészeti s régészeti-történelmi adatok vagy érvek. Vajon nem nyújtható-e egészen szabatos vagy bár az eddigénél szabatosabb, elfogadhatóbb eredeztetése a kutatások új eredményeinek fényében? A következőkben ennek taglalását kíséreljük meg.

I. 1. A kutatók mindmáig majdnem egységesen a görög "κύριε ἐλέησον" (= Uram, irgalmazz!) könyörgés szavaiból származtatják *Kerlés* nevét¹. A névadás okát vagy nem tudják megmagyarázni, vagy pedig más- és másképpen határozzák meg. SZABÓ KÁROLY Salamon királynak (1057-1077) Géza s László herceggel a Magyarországból rabolt kincsekkel és foglyokkal kelet felé visszatérőben levő kunok fölött 1068-ban kivívott győzelméhez fűzte. Szerinte a harcosok és megszabadított foglyok a kunokra mért vereség és a szabadulás fölött érzett örömben hálából kiáltották a "kyrie eleison" szavakat. A helység így nyerte e szavakból álló nevét². PESTY FRIGYES egyetértett a görög eredeztetéssel, de elutasította mind e magyarázatát, mind HODOR KÁROLYnak Kolozsvárott 1837-ben megjelent *Doboka vármegye természeti és polgári esmertetésében* közölt fejtegetéseit. HODOR szerint a kunok gyakori betörései miatt a 11. században alapított kolostor szerzetesei feladták lakóhelyüket. A ku-

nok fölötti említett diadal után a megmaradt szentegyházba járó pap délesti imájából kihangzottak a "kyrie eleison" szavak. Így származott e helységnév. PESTY szerint a görög nyelvű könyörgés nyugati szláv nyelvben változott *Krlešs*-é. Ez a szláv név került aztán a magyar nyelvbe³. P. S. Năsturel más változatban ugyan, de fölújította HODOR vélekedését, kiegészítve Pesty elméletével. Szerinte morva-szláv nyelven alakult ki a (magyar *Kerlés*, ill.) román *Chirales*⁴, és itt görög szertartású kolostort tételez föl.

Mircea Rusu s Stefan Dănilă h a j l i k e felfogás felé, noha PESTY ilyen értelmű állításával egyezően elismeri, hogy *Kerlés*-sen nem igazolható ilyen monostor. Figyelmeztetésük szerint azonban IV. Béla király (1235–1270) 1250-ben kiadott oklevele megemlékezik a helység közelében levő Sajósárvár hajdani monostoráról⁵. A két kutató fölveti a kérdést: mit érthetett IV. Béla e "hajdani" jelző alatt, és hogy e kolostor létezett-e 1068 előtt. Szerintük talán lehetséges volna bár egyes részleteiben tisztázni ezt, mert a valószínűleg a 13. század második feléből keltezhető templom maradványai jól előtűnnek Sajósárvár közepén. A szerzőknek a 15. jz-be foglalt megjegyzése szerint a 10–12. század közéről keltezhető sajósárvári cserépfalú földvártól 100 m-re 10–11. századbeli "Bjelobrdo" jellegű (azaz magyar "köznépi") temetőt fedeztek föl 1972-ben. Szerintük az ehhez a temetőhöz bizonyíthatón tartozó templom ezutáni fölfedezése v a l ó s z í n ű s í t e n é a *Kerlés* névnek a "kyrie eleison"-ból való eredeztetését⁶.

2. Megvizsgálván alakjának az idők folyamán végbement változásait, vallassuk ki ezután helységnévünket, hadd lássuk abból mire következtethetünk.

Kézai Simon 1280 körül írt krónikájában említi először e nevet. Nála *Kyrioleis* alakban ("in monte, qui *kyrioleis* dicitur", azaz "a *kyrioleis*nek nevezett hegyen") tűnik föl⁷. A név okleveles adataink tükrében a következőképpen alakult: 1292: *villa Keleme-nechs*; 1332: *sacerdos de Kynelis* (= *Kyrelis*); 1345: *Kyrelis*, *Kyeleys*; 1456: *Kereles*, *Kereloes*, *Kyrelis*; 1457: *Kyeleis*, *Kereleys*; 1462: *Kereules*; 1463: *Kerewles*; 1492: *Kireles*; 1495: *Kyryeles* (kétszer is); 1587–1589, 1616: *Kerles*; 1622: *Körlös*; 1733: *Kiraleison*; 1750: *Kiralyes*; 1760–1762: *Kerlés*⁸. A, szerencsénkre, meglehetősen bő adataink további néhány tagját nem soroljuk föl. Ezek a mai név jelentkezése u t á n i tagadhatatlanul népnyelvi változatok csupán.

Most már "csak" az a kérdés: akár a magyar *Kerlés*, de különösképpen a román *Chirales* eredeztethető-e a nyugati (morva-)szláv *Krleš*ből vagy se. E tekintetben igen sajnáljuk, hogy nem ismerjük P. S. Năsturel érvelését. A magyar *Kerlés* nyelvileg származtatható az eredetileg görög imaszavakból levezetett nyugati (morva-)szláv szóból.

3. Ettől függetlenül mégis úgy véljük, hogy más utat is követhetünk. Rátérésünk előtt azonban vegyük szemügyre: mindenik beilleszkedik-e elméletileg levezethető sorunkba. Jegyzékünk futólagos átnézésekor is szembe szökik az 1292-beli *villa Kelemenechs* név. Míg többi elemünk mindenike szépen illeszkedik a vitathatatlanul Kézai *Kyrioleis*-re visszavezethető sorba, ez bizony erősen kikíváncozik belőle. Hogy egyszerű elírás-e vagy, más helységekhez hasonlóan ez is neve volt rövidebb időre, megmondani nem lehet. Ezért a továbbiakban mellőzzük, amiképpen a "kyrie eleison"-ból származtató többi kutató se vette figyelembe. Hozzá hasonlóan szembeötlő a görög imaszavakra látszólag valóban visszavezethető 1733-beli *Kiraleizon* név. Rendkívül kései jelentkezése miatt azonban, és minthogy korábbi gazdag névanyagunkból egészen ismeretlen, megfelelő előzménye nincs, nem tekinthető az eredetinek vélt görög imaszavak újbóli feltűnésének. Sokkal inkább a 18. századra nagy mértékben jellemző tudakosságnak tulajdoníthatjuk.

A név vizsgálata a nyugati (morva-)szláv nyelvből való származtatás ellen szól. Az feltűnő ui., hogy az elméletnek megfelelő, e l e i t ő l f o g v a v á r h a t ó (*Krleš ~*) *Krles ~ Kerlés* alak - elfogadható származtatása ellenére is - a helységnév 1280 körüli első írásbeli jelentkezése után csupán rendkívül későn: 1492 és 1587-1589 között alakulva ki, mindössze eme utóbbi években fordul elő először. Még ha 1492-t vagy az ezt (közvetlenül) követő éveket fogadjuk is el használatba kerülése kezdeti idejeként, a név (máig föltételezett) eredetije jelentkezése óta 200 év - n é l h o s s z a b b időköz telt el. A, szerencsénkre, eléggé bőséges adataink érthetően más út követésére kényszerítettek.

Az 1456-beli *Kereles*, *Kereloes*, az 1462. évi *Kerueles* és az 1463-ból való *Kerewles* alakok, talán furcsának tűnőn, természetesebb magyarázat felé irányítanak bennünket. A finnugor korból származó ősi *ker-* alapszóból képzett *Kerülős* szóra gondolunk. A TESz. szerint "a *kerül* és *kering* szónak valamennyi jelentése a 'f o r o g, k ö r ü l j á r' jelentésből érthető"⁹. (Mi gyérintük - FG.) Igaz, hogy a *kerül* szó 1332-beli első írásos előfordulásakor *Keruleu* ("a parte montis *Keruleu*heg vocati")¹⁰ alakban tűnik föl. De ez még nem mond ellent föltételezett eredeztetésünknek, ill. értelmezésünknek.

Tehát nem a másoktól föltételezett nyugati (morva-)szláv *Krleš ~ Krles ~ Kerlés* az eredeti ősbibb, és nem ebből vezethető le a többi korai alak. Éppen fordított a helyzet. A *Kerülős* szó alakulása révén keletkezett a nyugati (morva-)szlávól valóban származtatható, de gyakorlatilag hozzá nem fűzhető - ismételjük: csak nagyon későn jelentkező - *Kerlés* név. Másként fogalmazva: a *Kerlés* név nem a későbbi változatokat ráépíthetően kiindulásként tekintendő alap, hanem más szóból való kései fejlemény.

4. Elismerjük, hogy eddig írottaink talán nem túlságosan meggyőzők. Ezért további, szerintünk elképzelésünket támogató érveket említettünk föl. A *kerülő* szó máig megőrződött, de már halványulni kezdő értelme: "gazdasági szolgál, aki a mezőre, erdőre i d e - o d a j á r k á l v a f e l ü g y e l ." ¹¹ (Mi gyéřítettük - FG.) Az új értelmező szótár így magyarázza: "e r d ő k e r ű l ő (...)" (nép) Az erdőre felügyelő mezőgazdasági alkalmazott; e r d ő - ő r." ¹² (Mi gyéřítettük - FG. Ezen a helyen külön is hangsúlyozzuk kiemelésünket.) Értelmező szótárunk idevonatkozó többi adatából (is) kiderülön a *kerül* ige az *őr(iz)* igével azonos jelentésű ¹³. Ez nem meglepő, hisz fentebb idéztük a TESz.-nek a *kerül* és *kering* szó 'forog, körüljár' jelentését. Ehhez csatoljuk PAIS DEZSŐ megállapítását: a török eredetű *őr* névszó, ez az őrködéssel "összefüggő ige nemcsak visszaható, hanem cselekvő is: tehát 'kerülő' és 'kerítő'" egyaránt. A tőle felsorolt minták alapján "tehát az *őriz* (...) (ige - FG.) bátran tekinthető denominális -z képzős származéknak" ¹⁴. (Azaz a *kerülő* finnugor, az *őríző* a magyar nyelv szabályai szerint képzett - azonos értelmű - török örökségünk.)

Fejtegetéseink szerint az *őriz* ige 'kerül' értelmével *Kerlés* helységnevünk nehézség nélkül eredeztethető ⁰*Kerülős* (foglalkozásról nyert) helységnévből.

5. Korábban írottainkat az előbbi, sajnos csak kényszerből végzett működvelő nyelvészkedéssel erősítettük. A következőkben régészeti-történelmi adatokat igyekszünk eddigi érveink mellett felsorakoztatni.

Hivatkoztunk volt M. RUSUNAK és ST. DÄNILÄNK a *sajósárvári* cserépfalú földvárban végzett régészeti ásatásaira ¹⁵. E vár *Kerléstől* 2 km-re fekszik. A szerzők feltáró munkájukkor három építési szakaszt állapítottak meg. Közülük főképpen a második érdekel most bennünket. A szerzők, érthető óvatossággal, a 10.-11. századból keltezik ezt ¹⁶.

Figyelembe kell vennünk azonban még egy lehetőséget. St. DÄNILÄ a *Kerlés* közelében fekvő *Árokaljától* délkeletre 3 km-re emelkedő "Vár" nevű hegyfokról több korszakhoz, köztük feltehetőleg a *sajósárvári* vár használati idejéhez is köthető földvárról értesít. Ez az erősség *Kerléstől* kelet-délkeletre található, légvonalban 5 km-re! ¹⁷.

Várhoz, magától értetődően település is tartozott. A várórség családtagjai se, de az őrség egésze se tartózkodott állandó jelleggel a várban. Az őrség leglényegesebb feladata béke idején, de háborúban különösképpen: a vár és környékének ellenőrzése, felügyelése, szemmel tartása. A vár körüli területek felvigyázása csak portyázásokkal biztosítható; magát a várat pedig *kerülnie* kellett az őrnek külön erre kiképzett járó-ösvényen (*bermá-n*). A kutatók meg is találták eme ösvény maradványait. Az írt föladat

különösen lényeges volt várunk esetében. Ez a vár határbiztosítási szerepén kívül két koraközépkori útra is vigyázott. A Közép-Európából Kelet-Európába a Nagy-Szamos - Sajó - Beszterce völgyén húzódott fő-, meg a Mezőséget átszelő, Doboka felől Besztercére vezető hadiút felügyelete tartozott hatáskörébe.

Ezekből levezetve erőltetés nélkül megmagyarázhatjuk, egészen természetesnek mutatón a hegy vagy település, vagy akár mindkettő ⁺Kerülős nevét. (Ne feledjük: Kézainál hegy neveként jelentkezik.)

A ⁺Kerülős név minden nehézség nélkül megfelel vár őrségét adó népesség települése elnevezésének, de a várat hordozó hegyének is. Hasonló nevek másutt is ismeretesek: *Kerülős* Arad megyében (a pápai tizedjegyzékben ugyan *Kiral* névvel jelenik meg először, ha az összeírást készítő idegen ajkú személy valóban helyesen adta vissza a magyar nyelv számára furcsa hangjait; szerintünk a csekély számú későbbi adat miatt első alakja talán vitatható, a szakember elemzését igényli), *Keringő* dűlőnév a Nagyenyed közelében fekvő Szászújfalu határában, *Keringő* határnév a Kovászna megyei Zágónban, *Keringetés* a MNK-ban, a Zala megyében Zalaszentbalázs falu szántóföldje¹⁸. Ezek vitathatatlanul nemigen tekinthetők a tárgyalt helységeinkhez hasonló szerepet jelölő nevekként, de az nem lehetetlen, hogy egyikőjük-másikójuk mégis az *őr*iz 'kerül' értelméhez kapcsolódik. Csupán nem katonai vonatkozásban. De még ez sem egészen bizonyos. Számunkra a névadás azonossága a lényeg.

A finnugor eredetű *ker-* alapszóból származó hely(ség)neveink mellett jóval több az azonos értelmű *őr* szóból képzett nevünk: *Őr*, *Mezőőr*, *Őristrázsa*, *Örményes*, *Őrke* stb. *Kerülős* helységnevünk ezeknek nehézség nélkül elfogadható megfelelője.

II. 1. Talán sokkal könnyebb és egyszerűbb *Kerelő* nevének magyarázása. KNIEZSA ISTVÁN ismeretlen eredetüként tekintette¹⁹. Szláv *Kirilov*ból származtatását lehetségesnek, de valószínűtlennek tartotta. Kiss LAJOS nem tárgyalta ezt a helységnevet. (De vö. i.m. 2. kiad.)

2. *Kerelő* neve alakulását vizsgálva a következőket tapasztaljuk. 1332: sacerdos de Kerelev; 1339: Kerülev; 1370: Kereleu; 1380: Kerelew; 1416: Kerewlew; 1443: Kerewlew; 1448: Kerele; 1473: pos Kerwlw; 1480: Kwrewlew; 1492: Kerelleu; 1587-1589: Kereleo; 1733: Szempál-Kiriló; 1750: Kiraleu; 1760-1762: Kerüllő; 1805: Kerellő²⁰.

Szerintünk az eddig ismeretlen eredetüként nyilvántartott *Kerelő* helységnev is nehézség nélkül értelmezhető a 'kerülő', foglalkozást jelző szóból. A fölsorakoztatott nevek közt korán: 1339-ben jelentkezik ez az alak. Azt el kell ismernünk, hogy ennek esetében különösképpen fölmerülhetne a gyanú: nem eredeti (erdő)kerülő foglalkozást jelző szóról kellene-e beszélnünk. Hisz számta-

lan ilyen foglalkozást jelző helynevünk van, erdővel kapcsolatos megkülönböztetésre sok.

3. Föl kell figyelniük azonban ⁺*Kerülő* ~ *Kerelő* esetében is a *Kerlés*nél hangsúlyozott elképzelésünk támogatására fölhozott ér-
vünkre: közelében (légvonalban 4 km-re!) ugyancsak régészeti ása-
tással föltárt szintén 10. század végén vagy következő elején ké-
szített, hasonlóan gyepű-védelmi szerepet betöltő cserépfalú föld-
vár helyezkedett el a Maros fölé emelkedő, meredek oldalú, kiugró
magasabb folyópad fokán, Malomfalva határában. E földvár közeléből
is felszínre került 10-11. századból keltezett temető²¹. Ezekkel
a z o n o s e g y k o r ú jelenség m á s u t t is megfigyelhe-
tő Erdélyben. Érvünk tehát b i z o n y í t ó értékű.

4. Föltűnő még a következő megfigyelés. Ha egybevetjük a két
helység neve alakjainak külön-külön bemutatott jegyzékét, meglepe-
téssel tapasztalhatjuk, hogy mindkettő esetében csaknem egyidőben
(1733, ill. 1750.) az addigi sorból jól láthatóan kiugró, hasonló
(de semmiképpen nem azonos!), az Arad megyei *Kerülő*shöz közelítő
névalak jelentkezik: *Kerlés*nél (a "kyrie eleison" eredetre utaló
egyetlen) *Kiraleizon*, *Kerelő*nél pedig *Kiraleu*. Ennek az észrevé-
telnek az alapján - említettük volt - föltehetjük, hogy a *Kerlés*
alakváltozataiban jelentkező *Kiraleizon* n e m az "eredeti" "ky-
rie eleison" nagyon kései képviselője s megfelelője.

III. 1. Úgy véljük: föl kell figyelniük mind a nevek tőlünk
több oldalról is bizonyítani igyekezett azonosságára, mind a hely-
ségek feltűnően egyező földrajzi elhelyezkedésére. Ez nem tekin-
thető pusztán véletlen jelenségnek. Annál is inkább nem, mert az
említett korai földvárnak a tőlünk az eddigihez képest szabatosab-
ban felfedett, s a gyepű-övezet belső oldalán húzódó s központi
szervezésről valló várrendszer jelentős láncszemeiként tekinthe-
tők: egyikőjük a Nagy-Szamos, másikójük a Maros, valamint mindket-
tő - más tagokkal kiegészítve - a Mezőség nyugati felét óvta a ve-
szélytől.

Összefoglalásként: igyekeztünk csokorba szedni kis írásunkban
a *Kerlés* és *Kerelő* helységnév eredetétéről és értelmezéséről
alkotott felfogásunk támogatására fölhozható érveket. Újabb régé-
szeti-történeti kutatásokra és ásatásokra, személyes megfigyelé-
sekre alapozott észleleteinkkel támogattuk nyelvészeti indoklásun-
kat. Szerintünk eléggé meggyőzőn sikerült igazolnunk a két hely-
ségnév értelmezésére s ezen keresztül eredetétére vonatkozó
föltételezésünket. Írottaink alapján nagyon valószínűnek mutatko-
zik, hogy gyepű-örzéssel kapcsolatos tevékenységről valló finnugor
eredetű szóból képzett 'kerülő(s)' értelmű helységnév magyar ajak-
ról származik. Nem mond ellent vélekedésünknek értelmezett hely-
ségneveink másutt hiányzása. A görög imádság szavaiból származta-
tott névnek egyetlen társa sincsen (a mienkének van és hozzáfűzhe-

tő több hasonló határ- meg dülőnév is!), noha tudott: nemcsak a Kerlésen föltételezett görög szertartású kolostorban hangzott el oly sokszor a szerzetesek meg hívők könyörgése. Kettejük magányossága nem értelmezésük elleni érv. Sőt, szerintünk még inkább mellettük bizonyít.

J E G Y Z E T E K :

¹ KISS LAJOS, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*. Budapest 1978. 330. *Kerlés* címszó.

² KÉZAI SIMON mester *Magyar Krónikája*. Ford. Szabó Károly. = Magyarország történetének forrásai. I/III. Pest 1862. 75. 3. jz. Ld. még: Rusu, Mircea - Dănilă, Ștefan, *Cetatea feudală de la Șirioara*. = *File de istorie* II. Bistrița 1972. 47-64., kképpen 61-62.

³ PESTY FRIGYES, *Magyarországi helynevek*. = Századok II. (1868) 111-114.; uő., *Magyarország helynevei történeti, földrajzi és nyelvészeti tekintetben*. I. Budapest 1888, 166-168. *Kerlés* címszó. - HODOR vélekedését csupán PESTY utalásából ismerjük.

⁴ P. S. Năsturel, *Un vestige Cyrillo-Méthodien dans la toponymie de la Transylvanie en 1068*. = Heortios Tomos Cyrillou kai Methodi u epitei 1100 eteridi II. Thessalonika 1968. 213. skk. Ezt az értekezést M. Rusu s Șt. Dănilă említett régészeti beszámolójából ismerjük (61. és 13. jz.)

⁵ *Documente privind istoria României. Vescul XI. XII si XIII. C. Transilvania*. I. București 1951. 343-344. 295. sz.

⁶ Rusu, M. - Dănilă, Șt., i. m. 62. és 15 jz.

⁷ M. SIMON DE KEZA, *Chronicon Hvngaricvm...* 2. kiad. Bvdae (1782) 123.

⁸ SUCIU, CORIOLAN, *Dictionar istoric al localit tilor din Transilvania*. I. București 1967. 142-143. *Chirales* címszó.

⁹ *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*. 2. (BENKŐ LORÁND szerk.) Budapest 1970. 465.

¹⁰ i. m. 464.

¹¹ *A magyar nyelv teljes szótára...* II. (BALLAGI MÓR szerk.) Pest 1873. 32-33. *Kerülő, kerülő* címszó.

¹² *A magyar nyelv értelmező szótára*. II. Budapest 1960. 414. *erdőkerülő* címszó.

¹³ I. m. 886. *kerülő* s 1301. *mezőör* címszó. Utóbbi magyarázata: "a mezei termények, ültetvények, vetések őrzésére alkalmazott személy; csősz, k e r ü l ő, mezőrendőr." (Mi gyéritettük - FG.)

¹⁴ PAIS DEZSŐ, *Őrül*. = uő., *A magyar ősvallás nyelvi emlékeiből*. Budapest 1975. 272-277. - Itt jegyezzük meg, hogy *A Hét* hasábjain 1979 tavaszán megvitatták és egyben nyelvészeti vonatkozású nehézségeink miatti segítségkérés végett közöltük a *csángó* név értelmezésével és a nép(csoport) eredetével kapcsolatos rendkívül

rövid vázlatunkat. Láttuk főszövegünkben, hogy két szavunk azonos értelmű. A MNK bizonyos, részben vagy egészében török eredetű népszerű lakta vidékein is ismert *csángó* szó ottani kimutatott, valamint a TESz.-ben adott jelentése egyezik tárgyalt két szavunkéval. Éppen ehárom szó azonos értelmű a sarktétéle a *csángó* név és nép(csoport) eredetéről szóló s arról vallott részletes fejtegetéseinknek, ill. vélekedésünknek.

¹⁵ Ld. 2. jz.

¹⁶ Rusu, M. *Castrum, urbs, civitatis.* = Acta Mvsei Napocensis VIII. (1971) 200-201. irodalommal; uő., *Relatii cultzrale dintre slavi si populatia romaieă.* = Apvlvm IX. (1971) 724-725. irodalommal; Rusu, M. - Dănilă, Şt., i. m. 57., 60-61.

¹⁷ Dănilă, Şt., *Contributii privind unele cetăti din nord-estul Transilvaniei.* = File de istorie II. Bistriţa 1972. 91-92.

¹⁸ SUCIU, C., i. m. I. 138. *Cherelus* címszó, ill. Pesty Fr., i. m. I. 166 *Keringő, Keringetés* címszó.

¹⁹ KNIEZSA ISTVÁN, *Keletmagyarország helynevei.* = Magyarok és románok. I. A magyar Történettudományi Intézet Évkönyve 1943. (Deér József - Gáldi László szerk.) Budapest 1943. 216. *Kerelő* címszó.

²⁰ SUCIU, C., i. m. I. 143.

²¹ HOREDŤ, KURT, *Şantierul "Asezări slave în regiunile Mures şi Cluj".* = Studii şi cercetări de istorie veche III. (1952) 328 skk. K. Horedt is a gyepű belső erőssége lehetőségeként tárgyalja ezt a földvárat.

FERENCZI GÉZA